

Таким чином, у процесі практичної діяльності потенційні голосові можливості здобувачів успішно розвиватимуться лише за умови правильно підібраних викладачем вокальних та мовленнєвих прийомів, що не порушують природні механізми голосоутворення, а навпаки функційно налаштовують голос з метою досягнення акустичного звучання відповідно до певного художньо-виконавського завдання.

I. Сахно

ВПЛИВ КОЛИВАНЬ ПОЛІТИКО-СОЦІАЛЬНОГО СТАНУ НА ВІДРОДЖЕННЯ, ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УСТАВНОЇ ФОРМИ БОГОСЛУЖБЕБНОГО СПІВУ

I. Sakhno

FLUCTUATIONS IN THE POLITICAL AND SOCIAL SITUATION AND THEIR IMPACT ON THE REVIVAL, RESTORATION, AND DEVELOPMENT OF THE CHARTERED FORM OF LITURGICAL SINGING

Часи розміреного спокійного життя забезпечують планомірний, сталий розвиток і кількісне розширення наявних традицій у галузі культури, мистецтва, а також у корінних галузях, тісно переплетених із ними. У цьому контексті нас цікавить традиція вітчизняного богослужбеного співу.

Як свідчать спостереження і дослідження іменитих учених, виконані протягом понад ста років, у богослужбено-пісенному побуті (так само, як і майже в усіх інших видах ужиткового церковного мистецтва) вже давно переважає явище з умовною назвою «традиція», що містить привнесени в далекому минулому форми із зовнішніх етнічних і соціальних культур. Свого часу ці форми під тиском світської влади стрімко зайняли місце, призначене для співочого мелодійного наповнення сакральних та інших літургійних текстів служби.

Статутна форма церковно-співочого мистецтва, народжена і сформована в надрах церковного Передання і богослужіння, була змушена піти в глибоку тінь, і на цілі століття майже зникла з культурного обрію, однак викликаючи жвавий інтерес учених-медієвістів усього світу. Треба зазначити, що схожі явища відбувалися (хоча, може, й не так яскраво) і в інших регіонах із православною культурою (Греція, Болгарія, Грузія).

В історичному розрізі стан церковно-співочої культури більшою чи меншою мірою перебуває під впливом соціальної хвилеподібності. Гоніння, війна, мирний час по-своєму насичують культурний народний пласт, починаючи від статистики і закінчуючи воскресінням та стрімким відновленням забутих форм і стилів.

Показовим і великою мірою знаменним для такого відродження споконвічної (або уставної) храмової культури, як не дивно, був досить тривалий період загостреного ставлення держави до церкви, який можна позначити як гоніння з різним ступенем тиску. Помітною ознакою цього періоду був відсів нестійких, слабких елементів і водночас сповідування своєї належності до церкви та її культури людей із вірою, мужністю та стрижнем. Саме ці представники суспільства не тільки зберегли поширені на той час форми церковної культури і стиль мистецтва, а й, прагнучи дістатись до глибинних її смислів, наново відкривали забуті уставні форми: іконопис, спів і зодчество.

Якщо міркувати виключно про звукове наповнення богослужіння, то до цих же форм підводять і питання практичної доцільності — церковної ікономії. Наприклад, історично й соціально зрозуміле зменшення кількості півчих у храмах (за теперішнього і вже тривалого збільшення будівництва самих храмів), а також швидке зникнення автентичної народно-співочої культури в цілому, ставить нас перед проблемою швидкого згасання богослужбного співу. І особливо гостро це відчувається під час воєнних дій, коли кількість півчих у деяких храмах зменшилася до критичного мінімуму.

Однак є засіб, щоб уникнути колапсу, що назріває. Це практичний перехід від піснеспівів з переважанням гармонійного начала (розрахованого, як мінімум, на кількох співаків) до піснеспівів з однією мелодійною лінією, або з переважанням мелодійного начала над гармонійним, з яким, за мінімальної музичної освіти, зможе впоратися й один півчий. Крім усього, надійність такого засобу підтверджується великим корпусом нотної літератури. Пропонований процес не може вважатися поверненням до менш розвинених форм і деградацією, оскільки сучасна церковно-співоча «традиція» не є результатом еволюції зі статутної культури розспіву.

Зрозуміло, для цієї роботи знадобиться певне перепрофілювання навчальних церковно-співочих закладів з переміщенням акценту результату навчання з керівника хору (регента) до співочого-розспівника.

О. Смирна

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА-ВОКАЛІСТА НАД НАВЧАЛЬНИМ РЕПЕРТУАРОМ

О. Smyrna

THE INDEPENDENT WORK OF A STUDENT VOCALIST ON EDUCATIONAL REPERTOIRE

Найважливішим педагогічним принципом є послідовність розвитку вокальних та музично-артистичних даних здобувача. У цьому процесі головна роль належить педагогові, який, завдяки педагогічним здібностям та досвіду, має узгодити вимоги навчальної програми з можливостями студента.

Особливо важлива роль у співацькій діяльності належить нервовій системі. Для слухачів процес співу здається простим і природним. Ця зовнішня простота співацької функції є результатом ґрунтовної багаторічної копінткої праці. Викладач мусить постійно враховувати не тільки фізичний стан студента, а й стан його нервової системи, психіки, допомагати підіймати його співацький тонус, використовуючи для нього індивідуальний підхід у проведенні заняття. Психологічна стійкість потрібна не як тимчасова, епізодична, а як невід'ємна, постійно притаманна студенту-вокалісту властивість.

Значення самостійної праці студента над поетичним та художнім репертуаром в умовах дистанційного навчання критично зростає, особливо на початковому етапі навчання. Закріплення здобутих і набутих на занятті знань та навичок, особливо з голосової моторики, потребує систематичних багатократних повторів, оскільки в умовах дистанційного навчання знижуються можливості такого закріплення в силу специфіки онлайн-контакту.